

EUSKADI SARIAK

HAMAR URTEZ LINBOAN

Saridunak ezagutzera eman baino lehen izan dira albiste Euskadi Sariak aurten, zenbait idazlek parte hartzeari uko egin diotelako. Aurreko esaldia ezaguna egiten bazaizu, normala da. 2007tik Eusko Jaurlaritzak urteko literatur uztatik ale batzuk nabarmentzeko ematen dituen sariak zalantzan daude, zenbait idazlek ez diolako sinesgarritasunik aitortzen. Hamarkada oso bat pasa ondoren egoera zertan den jaso dugu.

Gorka Bereziartua Mitxelena

@boligorria

Haustura baten eszena, lehen planoan: 2007ko otsailaren 16an idazle talde batek Donostiako Boulevardean adierazi du aurrerantzean ez dutela nahi beren lanak kontuan hartzerik Euskadi Literatura Sarietan. “Sarion helburua, funtsean, egungo aginteari otzana zaion jardun intelektual eta literario bat sortzea ez ote den hasiak gara sumatzen”, dio kazetarien aurrean irakurri duten “Utikan Euskadi Sariak” manifestuak. Salatu dituzte sariak hautatzean izandako irregulartasunak; adierazi dute literatur sistema kudeatzen duen teknikari, kritikari eta epaimahaikideek ontzat ematen dituztela horrelako jokabideak; eta ondorioztatu dute, “Euskadi Sariak literaturaren kontzeptu murriz bat hedatzen” laguntzen dutela. 30 idazle baino gehiagoren babesa dauka testuak. Jaurlaritzak ematen dituen sari literarioen historia hein batean baldintzatuta geratuko da ordutik: hamar urte pasa dira, baina aurten bertan, Boulevardeko agerraldian ziren hiru idazlek, finalistak artean zeudela jakitean, uko egin dute publikoki –Josu Landak, Oier Guillanek eta Koldo Izagirrek–. Kinieletan agertzen ez zen idazle bati eman diote euskarazko literaturari dagokion saria, manifestu haren sinatzaileen artean zegoen Asier Serranori, *Linbotarrak* poema liburuarengatik.

Ukoen zerrenda luzea da azken hamarkadan. Flash batzuk: 2008an Eider Rodriguezek, Uxue Alberdik eta Koldo Izagirrek esan zuten ezetz finalista zirela jakitean; 2009an Iñigo Aranbarrik; eta hor dago 2015ekoa ere: *Su zelaiak* nobelarengatik jaso zuen saria errefusatu zuen Mikel Peruarenak. Izan da hasieran parte hartzeari ezezkoa eman eta handik urte batzuetara jarreraz aldatu duenik. Eta bada orduko posturari are irmoago eusten dionik ere. “Iritzi berekoa naizela esatea gutxi da”, dio Jon Alonsok, zeinaren artikulu bat jo daitekeen “Utikan” manifestuaren aurrekaritzat. 2007ko ARGIAren Euskal Kulturaren Urtekarian publikatu zuen, kontatuz, besteak beste, Euskadi Sarietako epaimahaikide izan zen aldi batean, finalistak erabakitzerako orduan, Jaurlaritzako Kultura Saileko funtzionario batek nola manipulatu zituen botoak bere begien aurrean. “Hain zabarki eta lotsagabeki egindako tranpa baten aurrean isildu izan banintz, ez niokeen nire buruari sekula barkatuko”, azaldu du.

Hamar urte geroago, “Utikan”-ek eraginik izan ote zuen galdetuta, Alonsok baietz dio: “Izenpetu genuen gehienon jarrera bere hartan dagoela esango nuke”. Manifestuarekin bat egin ondoren saria hartu duten idazleak badirela aitortu arren, horrek ez du galarazi, bere ustez, aldarrikatu zenaren inguru-

ruan “nukleo koskor bat” eratzen joatea eta “euskal komunitate literario kontziente eta aktiboena” jabetzea nukleo horren existentziaz. “Harro nago beren orduko jarrerari eutsi dioten idazle guztiez, eta haiei zordun eta aldi berean eskertua natzaie”.

Errebobinatu 2007ra. Apirilean zerbait gertatuko da: manifestua aurkeztu baino lehen banatutako azken Euskadi Sarietako epaimahaiburuak, Jon Kortazarrek, erabaki du Espainiako Kritikaren Saria Alonsori ematea narratiba arloan *Erretzaileen eremua* liburuarengatik; eta Koldo Izagirrerri poesiakoan, *Rimmel*-engatik. Bi idazleak “Utikan”-en sinatzaileak direla kontuan izanda, sutea itzaltzen saiatzeko keinua dirudi. Hauspoa emango dio: Izagirrek publikoki adieraziko du Kritika Sariari ere uko egiten diola eta gainera salatuko du “Euskadi Saria bera baino mekanismo ilunagoz” aukeratzeko dela –momentu hartan Kortazar da irabazlea aukeratzeko dagoen epaimahai guztia–.

Ezusteko notiziak ordura arte urtez urte errepikatzen zen zeremonia gutxi gorabehera errutinarioan: urte entretenigarria izango da kultura sailetan ari diren kazetariarentzat.

Auzitegi Nazionala epaimahai literario gisa

Gernikako Arbolaren *time-lapse* bat,

PATXI GAZTELUMENDI

Edorta Jimenez 'Utikan Euskadi Sariak' manifestua irakurtzen 2007an Donostiako Boulevardean, agiriaren beste sinatzaile batzuk atzean dituela.

udazkenean hostoak erortzen, neguan elurtuta, udaberrian loretan eta udan eguzkitan; eta horrela buelta pare bat, 2009ra iritsi arte. Patxi Lópezek lehen-dakari makila hartuko du poesia errezitatuz, eta gobernu berriak erabakiko du Euskadi Sariekin zerbait diferentea egitea. Oinarriak aldatu eta aurrerantzean idazleek edo argitaletxeek aurkeztu beharko dituzte lanak baloratuak izan daitezten. Neurri hura hartu zen urteko produkzio osoa kudeatzea ezinezkotzat jo ondoren, orduko Kultura sailburu Blanca Urgellek esplikatu duenez: "Esperientzia positiboa izan zen, bai epaimahaiantzat, baita saria kudeatu behar duten Jaurlearitzako langileentzat ere". Bere esanetan, erabakiak ez zuen zerikusirik izan "Utikan"-ekin, honek "aurreko gobernuetan izandako gorabeherak salatzen baitzituen eta ziur naiz 2007an gu ere ados egon gintezkeela manifestuak esaten zituen gauza batzuekin". Aldaketarekin administrazioak bere buruari aurreztu zizkion titular deseroso batzuk, tarte batez inork ez ziolako finalista izateari ezetz esan, ez aurkeztearekin aski izanda.

Baina gutxi fidatu sari literario batez: espero ez duzunean hasten da kapitulu polemiko berri bat. Igo musika topera, 2011. urtea: Joseba Sarrionandiaren *Moroak gara behelaino artean?* jo du epaimahaiak urteko saiakera onentzat.

Baina Kultura Sailak erabakiko du sariaren parte ekonomikoa ez ematea, "sari-dunak justiziaren aurrean bere egoera erregularizatu artean". Eta Espainiako Auzitegi Nazionalak adierazi arte lurretako idazlearen kontra ez daukala ezer -esateko modu bat da-, ez zaizkio emango dagozkion 18.000 euroak.

"Bagenekien ekaitz itzela ekarriko zuela, eta mugimendu horrekin Sarrionandia deabrutzat zutenen amorrua pinton bat ematea lortu genuen, heroizat zutenen amorrua ezinbestean pizten genuen bitartean", azaldu du Urgellek. "Okerrena zen familiaren mina berriztatzen ikustea hedabideetan izan zen alde bietako iskanbilagatik. Mundu anker batean bizi gara, betiere 'nirekin' edo 'nire kontra' kokatzeko agintzen dizun mundu batean". Erabaki horren atzean izan ziren presioez galdetuta, ziurtatu du ez zela "X jaunik" izan. Eta legegintzaldiko une hunkigarrien artean dauka polemikaren ondoren Sarrionandiaren familia sari-banaketa ekitaldian izan zen unea.

Jokaldiaren errepikapena

Egin dezagun trantsizio suabe bat, amaitu da legealdi hura, itzuli da EAJ Jaurlearitzara eta buelta lehengo eskemara. Norberak lanak aurkeztu ordez, argitaratutako guztia baloratuko da berriz 2012tik. Joxean Muñoz Kultura

» **JON ALONSO:**
"Utikan manifestua izenpetu genuen gehienon jarrera bere horretan dago"

» **JOXEAN MUÑOZ:**
"Ez dut uste desadostasunik agerian egotea txarra denik, kultura ez bada debaterako eremua, gureak egin du"

sailburuordeak esplikatu duenez, "sari nazionala izatea" baita helburua; eta horretarako, produkzio osoa hartu behar da kontuan, bestela egiteak lehiaketa bihurtuko lukeelako.

Baina berriz ere agertuko dira ukoak, sonatuena 2015eko Peruarenarena, sariari ezetz esatearekin batera literaturgintza sustatzeko bestelako neurriak proposatuz. Muñozek defendatu du sariak produkzio literarioari ikusgarritasuna emateko politikaren parte direla, baina ez alor horretan egiten diren bakarrak. Aurten, adibidez, gazte-literatura sustatzeko deialdi berria jarri du abian EAEko Gobernuak. Helduen literaturarekin antzeko zerbait egitea aztertu duten arren, deialdiak urtebeteko epe-muga izateak zaildu egiten du halakorik martxan jartzea bere esanetan: "Normalean nobela bat idazteko, *Twist* bat adibidez, urtebete ez da nahikoa, askoz denbora gehiago behar da".

Idazleek uko egiten dutenean sortzen den goeraz, Muñozek honakoa dio: "Fokua jartzen denean liburu batzuen gainean eta literaturaren gainean oro har, fokua jartzen da hor egon daitezkeen desadostasunen inguruan ere. Eta nik ez dut uste txarra denik dauden posizio horiek, desadostasun horiek eta kritika horiek agerian egotea. Kultura ez baldin bada debaterako eremua, gureak egin du". Idazle gehienek saria po-

zik hartzen dutela gaineratu du. Eta ez duela jaso kultur politikak diseinatzean mintzakide dituzten elkarrean aldetik sariak desegokitzat jotzen dituen mezurik. “Eragile batzuegandik bai –erantsi du– eta errespetuz hartzen dut, eskubide guztia daukatelako”.

Kontua da, pelikulak segitzen duela, gutxi gorabehera, duela hamar urte zegoen bezala, errutinaren faktorea gehituz. Eskema batekin esplikatzeko, Euskadi Sarien ziklo berria da: 1) finalistak ezagutzea, 2) idazle batek edo batzuek uko egiten dutela adieraztea eta 3) urtearen arabera a) uko egin duen idazlea berdin-berdin saritzea edo b) beste bati ematea golardea. Sorpresa gutxiko *remake* bat. Ez dago gidoi berririk, Jaurilaritzak horrela izango dela onartzen duenez eta parte hartu nahi ez duten idazleek ere bai, itxuraz –“ez zait interesatzen sariak eraberritzen edo hobetzen ahal diren edo ez. Ez da nire afera. Sariak literaturari buruzko kontzepzio jakin baten porrotaren irudia dira”, dio Jon Alonsok–.

“Hau da dena lagunok”, esan beharko. Sartu amaiera-kredituak. ■

IREKIA

» **BLANCA URGELL:**
 “Bagenekien
 Sarrionandiaren sariak
 ekaitz itzela ekarriko zuela”

Bingen Zupiria (Eusko Jaurlaritzako Kultura sailburua), Asier Serrano (literatura alorreko irabazlea), Arantxa Urretabizkaia (saiakera alorreko Euskadi Sariaren irabazlea) eta Joxean Muñoz (Eusko Jaurlaritzako Kultura sailburuordea).

USURBIL

Noaua!ren KULTURALDIA 2017
 Azaroaren 3tik 12ra

azaroak 9. Osteguna 19:30
 Zuriñe Hildagorekin berriketan
HITZALDI SOLASALDIA

azaroak 11. Larunbata 20:00
 Ane Labaka (Bertsolaria) eta Beatriz Egizabal (Antzerkilari / Ipuin Kontalaria)
ANTZEZLANA: ERRADIKALAK GARA

azaroak 12. Igandea 19:00
JOSEBA TAPIA eta BESAMOTZAK taldearen KONZERTUA

azaroak 3tik - 12ra.
ERAKUSKETA: ALEJANDRO TAPIAREN LANAK

azaroak 10. Ostirala 19:30
ORBELDI DANTZAN

azaroak 11. Larunbata 20:00
ERRADIKALAK GARA

azaroak 12. Igandea 19:00
JOSEBA TAPIA eta BESAMOTZAK taldearen KONZERTUA

azaroak 9. Osteguna 19:30
HITZALDI SOLASALDIA

azaroak 10. Ostirala 19:30
ORBELDI DANTZAN

azaroak 11. Larunbata 20:00
ERRADIKALAK GARA

azaroak 12. Igandea 19:00
JOSEBA TAPIA eta BESAMOTZAK taldearen KONZERTUA

noaua

TAPIAREN FAMILIA ETA INGURUA - USURBILGO KANTU TALDEA - ORBELDI DANTZA TALDEA - BOTA PUNTUBA